

بسمه تعالی مالکیت معنوی

مقدمه

مالکیت معنوی

- ✓ رکن بسیار با اهمیت برای مراکز علمی، پژوهشی، فناوری در همه جای دنیا
- ✓ جاری نبودن در یک شرکت دان بنیان، نشانه ضعف و ناتوانی آن شرکت است
- ✓ عامل حفظ ارزش‌های بدون شکل فیزیکی، اما برخوردار از ارزش معنوی و همپنین مادی
- ✓ روز به روز بر اهمیت آن افزوده می شود

دارائی‌ها:

الف- دو نوع دارائی در یک شرکت دانش بنیان، قابل تصور است

✓ دارائی‌های معنوی:

- دارائی حاصل از خلاقیت‌های فکری است که ظاهراً قابل لمس و رؤیت نیست
- ظاهراً فقط ارزش معنوی دارد
- در صورتی که کاربردی و قابل پیاده شدن باشد، قطعاً ارزش مادی نیز دارد،
- مشروط بر این که به ثبت رسمی رسیده باشد، قابل معامله و انتقال است

✓ دارائی‌های مادی:

- قابل لمس و رؤیت است
- ارزش مادی دارد
- مستقیماً قابل معامله و انتقال است

ب- انواع دارائی‌های معنوی:

- ادبی و هنری:
- ❖ آثار مکتوب
- ❖ کتاب

- ❖ مقاله
- ❖ نرم افزار
- ❖ و ...
- صنعتی:
- ❖ اختراع
- ❖ طرح صنعتی
- ❖ علائم و نام‌های تجاری

پ- دارائی های معنوی محیط دانشگاهی عبارتند از:

- کتب علمی منتشر شده
- مقالات علمی، اعم از مندرج در مجلات و ارائه شده در همایش ها
- پایان نامه ها و رساله ها
- گزارشات سمینارهای تخصصی
- جزوات درسی و پاورپوینت‌های مربوط به دروس استادان
- بانک‌های اطلاعاتی تخصصی
- نرم افزارهای توسعه یافته
- گزارش های پروژه های پژوهشی
- و....

پدیدآورنده:

- ✓ فرد یا افرادی که یکی از مصادیق دارائی های معنوی را ایجاد کرده باشند
- ✓ در محیط دانشگاه عبارتند از:
  - اعضای هیأت علمی
  - دانشجویان
- ✓ در محیط یک شرکت دانش‌بنیان عبارتند از:
  - مدیران ارشد و میانی
  - پرسنل بخش تحقیق و توسعه

- کلیه کارکنانی که با داده‌های تولیدی، ارتباط دارند
- در صورتی که شرکت بزرگ‌تر باشد، کلیه کسانی که به نحوی از انحاء با داده‌ها سروکار دارند، آن‌ها را تجزین و تحلیل می‌کنند و به ویژه یکی از انواع کار مطالعاتی را انجام می‌دهند.

نوآوری و اختراع:

الف- تعریف نوآوری:

- ارائه یک فکر نو برای تولید، عرضه، مصرف و ... یک محصول
- ارائه روش جدید و مطلوب مشتریان برای تولید یا به‌کارگیری محصول، در راستای:
  - ❖ ایجاد نیاز جدید، رفع نیاز موجود
  - ❖ به‌کارگیری و بهره‌برداری بهتر از محصول تولیدی
  - ❖ تولید یک محصول جدید
- ایده جدید در ارتباط با:
  - ❖ تولیدات،
  - ❖ فرآیندها،
  - ❖ خدمات و
  - ❖ فناوری

ب- تعریف اختراع:

- محصول یا فرآیندی است مبتنی بر یک راه نوین تولید
- راه حلی جدید برای برطرف کردن یک مشکل
- یک فرآیند، ماشین، بهسازی جدید و مفید

پ- ثبت اختراع:

- مجوز رسمی دولتی (در بعضی از کشورها غیر دولتی اما رسمی) به مخترع، جهت حفاظت از ایده‌اش
- اجازه اختصاصی به مخترع در یک زمینه توسط نهاد مسئول
- هیچکس نمی‌تواند همان محصول را از همان مسیر اختراع شده، تولید نماید، مگر این که رضایت مخترع را به نحوی از انحاء جلب نماید.

واگذاری اختراع / نوآوری:

الف- یک اختراع ثبت شده به روش های زیر قابل واگذاری است:

➤ انتقال اختراع

- ❖ فروش اختراع با/ بدون سلب اصل مالکیت از مالک
- ❖ متداول است: انتقال کامل دانش به مشتری، شامل اسناد و مدارک، آموزش، مشاوره تخصصی و...
- ❖ تابع قرارداد: تفویض اختیار به بهره برداری نامحدود از اختراع، مجاز بودن به فروش آن به شخص ثالث، و ...

- ❖ تابع قرارداد: مجاز به بهسازی یا عملیاتی کردن اختراع، محدود به اطلاع رسانی و انتقال بهسازی ها و ...

➤ واگذاری امتیاز/ لیسانس

- ❖ واگذاری حق استفاده از اختراع
- ❖ متداول است محدودیت انتقال دانش بهره برداری به مشتری، شامل اسناد و مدارک، آموزش، مشاوره تخصصی
- ❖ متداول است محدودیت تفویض اختیار به بهره برداری طبق قرارداد، محدود به فقط بهره برداری، غیر مجاز به انتقال قرارداد به شخص دیگر
- ❖ متداول است محدودیت غیر مجاز بودن به بهسازی اختراع، غیر مجاز به اعمال تغییرات در واحد تولیدی

➤ روش و چگونگی دریافت وجه برای هر دو حالت:

- ❖ یک مبلغ ثابت
- ❖ درصدی از فروش یا سود

ب- قرارداد فروش اختراع:

- یک قرارداد بسیار پیچیده و تهیه آن قطعا یک کار تخصصی مشترک افراد حقوقی و افراد فنی است
- می‌تواند قیمت ثابت قراردادی داشته باشد
- معمولا قطع ارتباط طرفین
- تعیین اختیارات

➤ تعیین محدودیتها

پ- قرارداد واگذاری امتیاز/ لیسانس:

➤ قیمت گذاری با توافق طرفین

➤ ارتباط طرفین با انعقاد قرارداد شروع و مستمر خواهد بود

➤ اختیارات برای تولید محصول / محصولات خاص، طبق دستورالعمل تولیدی صاحب فناوری، داده می -

شود

➤ محدودیت‌های زیادی برای دریافت کننده امتیاز/ لیسانس در قرارداد فی مابین درج و اعمال می‌شود.

➤ صاحب اختراع یا فناوری، مجاز و مختار به اعمال انواع نظارت خواهد بود.

شایان ذکر است که آنچه در اینجا در ارتباط با فروش یا واگذاری اختراع/ نوآوری ذکر گردید، در باره فروش یا انتقال فناوری نیز صادق است.

خط مشی مالکیت معنوی:

الف- در هر مؤسسه یا شرکت دانش بنیان، باید تعریف و رسماً تدوین و اطلاع‌رسانی در سطح سازمان شود.

ب- اهداف جاری سازی آن عبارتند از:

➤ فراهم سازی زمینه های توسعه علم و فناوری در سازمان، از طریق ایجاد محیطی مناسب برای شکوفایی

خلاقیتها در سازمان و نیل به دستاوردهای جدید پژوهشی و فناوری

➤ شناسائی، ثبت، ضبط و مستند سازی دارایی های فکری سازمان و بهره برداری مادی و معنوی از آنها

➤ نهادینه سازی حقوق مالکیت فکری و تقویت انگیزه مادی و معنوی در افراد شاغل در سازمان جهت

فعالیت هرچه بیشتر در عرصه پژوهش و توسعه فناوری

➤ افزایش امکان تجاری سازی دستاوردها در راستای منافع سازمان و عموم

➤ شفاف سازی چگونگی حقوق و تعهدات تمام اشخاصی که در پدید آمدن یک دارایی فکری نقش دارند

(شامل سازمان، شخص پدیدآورنده)

➤ اطلاع رسانی نحوه پوشش دادن هزینه ها و تقسیم منافع مادی و معنوی حاصل (بین سازمان و فناوران)

➤ فراهم آوردن فضا و محیطی مناسب برای انجام به فعالیت‌های تخصصی منجر به دارایی های معنوی

- حمایت از توسعه فناوری توسط پژوهشگران و بیان توانمندی‌ها و ظرفیت‌های سازمان و سایر مؤسسات دانش بنیان همکار
- و بالاخره فراهم سازی همه شرایط برای تولید دارائی های معنوی

پ- اصول حاکم عبارتند از:

- حاکم بودن خط مشی بر تمام افراد شاغل در سازمان، که
  - ❖ از تسهیلات، اعتبارات و امکانات سازمان استفاده می کنند
  - ❖ در راستای انجام یک فعالیت تحقیقاتی مشخص کار می کنند
  - ❖ در طی زمان معین با سازمان همکاری دارند
- همگی لازم است در بدو شروع همکاری، تعهدنامه مربوط را مبنی بر قبول و رعایت مفاد خط مشی مالکیت معنوی سازمان و ضوابط آن، امضاء نمایند.
- سازمان در نتایج مادی حاصل از هرگونه دارایی معنوی، که بر اثر فعالیت فردی یا گروهی و با استفاده از پرسنل، امکانات، تجهیزات و یا اعتبارات سازمان انجام شود، دارای حق مسلم خواهد بود.
- چنانچه کسی به تشخیص سازمان و با استفاده از توانمندی‌های سازمان، دارائی های معنوی ایجاد کند، لازم است سهم سازمان را پرداخت نماید (مادی و معنوی)
- چنانچه پدیدآورنده ادعا نماید که دارایی معنوی حاصل را بدون استفاده مؤثر از منابع و امکانات سازمان حاصل نموده، باید مدارک و اسناد ادعای خود را به مدیریت مالکیت فکری سازمان ارائه نماید، تا بررسی و اتخاذ تصمیم گردد.
- کلیات میزان سهم سازمان، پدیدآورنده و حامی از حقوق مادی و معنوی دارایی های معنوی حاصل و نیز امکان و حدود اختیارات هر یک از طرفین در استفاده از آنها، در خط مشی پیش بینی شود.
- وضعیت نهایی مالکیت تجهیزات خریداری شده و یا ایجاد شده در طی هر پروژه، در قرارداد مربوط مشخص گردد.
- اگر سازمان بر اساس قراردادی، تمام یا بخشی از حقوق مالکیت فکری حاصل را به دیگری اعطا نماید، حقوق پدیدآورنده دارایی فکری مربوط و حامی را نیز، از قرارداد مذکور لحاظ خواهد نمود.
- در کارهای گروهی، درصد سهم کلیه افرادی که در ایجاد یک دارایی فکری مشارکت داشته اند، قبل از شروع فعالیت علمی، به صورت مکتوب مشخص گردد و یا به صورت مساوی بین آنها تقسیم خواهد شد.

- ضرورت اطلاع رسانی به موقع دارائی معنوی حاصل شده به سازمان، قبل از هرگونه افشاء و یا اعلام به اشخاص ثالث
- اطلاع رسانی داده ها و اطلاعات کامل فنی و حقوقی به مدیریت مالکیت معنوی سازمان و سپس کسب مجوز ثبت و یا انتشار تمام یا جزئی آن.
- اطلاعات علمی و فناوری سازمان (از قبیل گزارشات، نقشه ها، عکس‌ها، و ...) لازم است ممه‌ور به مهر محرمانه باشد و محرمانه تلقی گردد و احدی مجاز به افشای آن‌ها به هر طریق نیست
- چنانچه فردی از شاغلین به هر علتی از سازمان جدا شود، مجاز به افشای این اطلاعات به هر طریقی نخواهد بود. این تعهد در قراردادهای استخدام و یا همکاری اشخاص با سازمان اخذ گردد.
- دارائی های معنوی که بر اساس نظر سازمان قابلیت ثبت به عنوان اختراع را دارند، باید توسط مدیریت مالکیت فکری نزد مراجع قانونی داخل و خارج از کشور، در کوتاه ترین زمان ممکن، ثبت شوند
- هرگونه قرارداد و موافقت نامه در جهت کسب مجوز و یا بهره برداری تجاری از دارایی معنوی، با هماهنگی مدیریت مالکیت فکری انجام می پذیرد و کلیه مستندات مربوط به آن، در این مدیریت نگهداری می گردد.
- هرگونه اطلاع رسانی و انتشار دستاوردها (اعم از مکتوب، شفاهی و یا الکترونیکی) توسط پدیدآورنده و اشخاص دیگر ذینفع، باید با هماهنگی مدیریت مالکیت فکری صورت گیرد.
- استفاده از نام و آرم سازمان به هنگام افشای اطلاعات برای عموم و یا بهره برداری از نتایج تحقیقاتی حاصل، منوط به کسب اجازه از دفتر مالکیت فکری خواهد بود.
- چنانچه سازمان و یا پدیدآورنده دارایی فکری نتواند و یا تمایلی برای مشارکت در ثبت، کسب مجوزهای لازم و یا بهره برداری از دارایی معنوی را نداشته باشد، حقوق خود را طی موافقت نامه ای به طرف مقابل واگذار می نماید.
- در صورت واگذاری حقوق مربوط به اختراع به مخترع، سازمان همچنان مجاز خواهد بود تا از آن اختراع برای مقاصد تحقیقاتی، ارتقاء فناوری و آموزش و ... بدون نیاز به پرداخت حق امتیاز، استفاده نماید.
- کلیه قراردادهای پژوهشی و فناوری سازمان، منطبق با خط مشی و ضوابط مالکیت فکری سازمان خواهد بود و نظارت بر این امر، بر عهده مدیریت مالکیت فکری است.
- واگذاری امتیاز بهره برداری از دارایی فکری به سایر کشورها، با در نظر گرفتن مصالح ملی، منافع سازمان و همچنین توجه به قوانین و مقررات جاری در کشور انجام خواهد گرفت.